

***Wdrażanie nowego modelu rozwoju
wiejskiego w Polsce.***

Ruta Śpiewak

**Institute of Rural and Agricultural Development,
Polish Academy of Sciences
(IRWiR PAN)**

Plan prezentacji

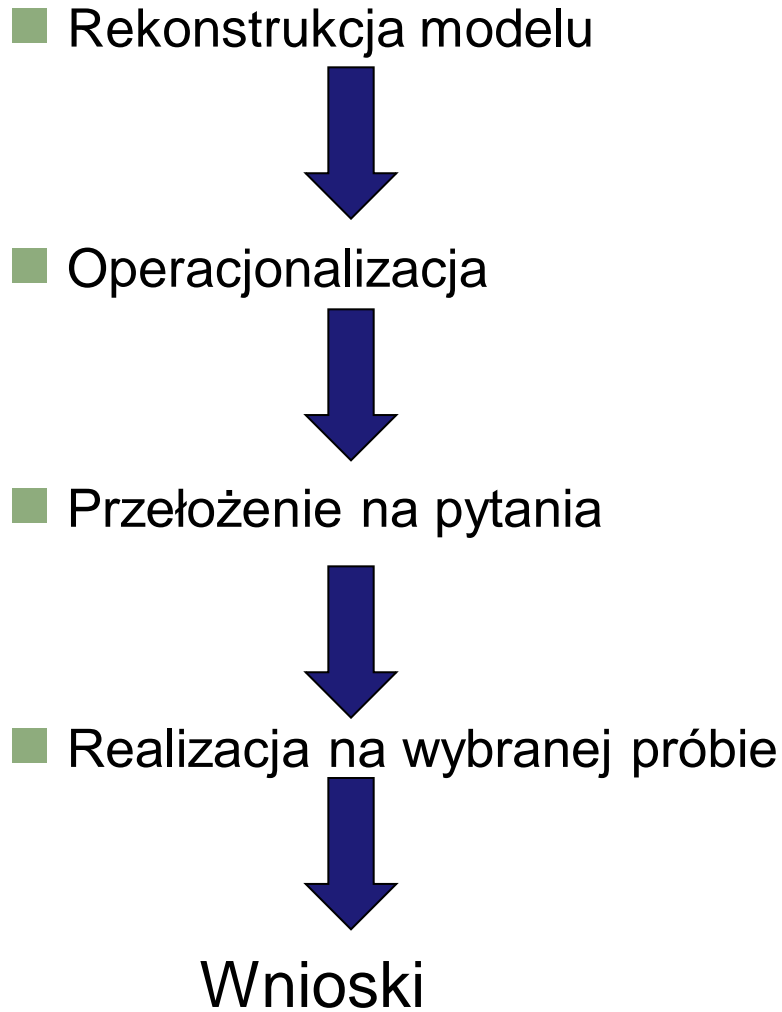
- 1. Opis zmieniającego się modelu, w kategoriach procesualnych
- PROW
- Kraina rawki

Ramy odniesienia

- Nowoczesność jest porządkiem posttradycyjnym – przekształcenie czasu i przestrzeni odrywa życie społeczne od gotowych wzorców i ustalonych praktyk...
- Kreatywność, czyli zdolność do działania i myślenia w sposób nowy w stosunku do uprzednio ustanowionych wzorów jest ściśle związana z podstawowym zaufaniem. Samo zaufanie zawiera w sobie pewien naturalny element kreatywności, gdyż warunkuje przeskok w nieznanne. (Giddens 2001)
- Mentalne dziedzictwo socjalizmu (Mach 1998)
- Familizm

Mieszkańcy wsi wobec nowego modelu rozwoju wiejskiego – schemat analizy

Pytania badawcze

- 1. Jakie są główne cechy modelu rozwoju wiejskiego? Czym jest ów model
- 2. Jakie są postawy mieszkańców wybranego obszaru wobec wprowadzanego modelu, w trzech wymiarach – poznawczym, emocjonalnym i behawioralnym.
- 3. Które elementy z modeli funkcjonujących w dyskursie naukowo-politycznym oraz tym, którym dysponują respondenci są zbieżne, które zaś różne?
- 4. Kto jest podmiotem polityki wiejskiej?
- 5. W jaki sposób stosunek mieszkańców do nowego modelu wpływa na jego kształt? Czy ten wpływ można określić jako przekształcenie czy wypaczenie?
- 6. Czy zmiany proponowane w nowym modelu są dostosowane do potrzeb i możliwości wiejskich społeczności w Polsce?

Transfer modelu polityki . UE – mieszkańcy wsi

- „Soft transfer” Stone (1999), Dolowitz i March (1996)

Za: Chaevalier, Maurell 2010.

Transfer modelu polityki . UE – mieszkańcy wsi

- Wskaźniki:
 - Rozkład odpowiedzi na poszczególne pytania
 - Wykorzystanie/zainteresowanie poszczególnymi programami w ramach PROW oraz LEADERA (Małe granty).

Nowy model rozwoju wiejskiego

- Jest procesem
- Możemy go zrekonstruować przy pomocy czterech słów kluczowych: wielopoziomowość, wielopodmiotowość, wielopłaszczyznowość, zrównoważenie
- Możemy go również scharakteryzować w sposób problemowy za pomocą następujących kategorii:

Rekonstrukcja modelu: podstawowe elementy (1)

1. Podstawowe cele i dylematy rozwoju wiejskiego:

- rozwój gospodarczy
- miejsce rolnictwa w gospodarce wiejskiej
- funkcje rolnictwa
- rolnictwo towarowe a alternatywne formy gospodarki rolnej
- Europejski Model Rolnictwa
- miejsce pozostałych działów gospodarki wiejskiej

Rekonstrukcja modelu: podstawowe elementy (2)

2. Nowe procesy na obszarach wiejskich

- wzrost wykształcenia
- migracje wahadłowe, „drugie domy”
- e-praca i e-rozrywka
- nowe zawody, rewitalizacja starych sposobów zarobkowania
- troska o ład przestrzenny
- Zmiany w strukturze społecznej
 - aktorzy zbiorowi: władza, organizacje pozarządowe
 - aktorzy indywidualni: wiejscy liderzy, nowi i „starzy” mieszkańcy wsi

Rekonstrukcja modelu: podstawowe elementy (3)

4. Wartości w rozwoju wiejskim:

- lokalność, tradycja
- jakość życia
- środowisko naturalne

5. Metody rozwoju wiejskiego:

- polityka i sposoby finansowania rozwoju wiejskiego
- rozwój neoendogeny,
- Współrzędzenie/partycypacja
- otoczenie instytucjonalne (instytucje centralne, lokalne itd.)

Dlaczego studium przypadku?

- Jednym z kluczowych elementów modelu rozwoju wiejskiego staje się lokalny kontekst, właśnie badania uwzględniające taką specyfikę będą się najlepiej sprawdzały.
- Turowski twierdzi, że monografie szkoły chicagowskiej stały się doniosłe naukowo nie dlatego, że badane miejscowości były reprezentatywne..., ale dlatego, że ukazywały kierunki i mechanizmy zmian.

Wybór obszaru do badania – Dlaczego obszar LGD, dlaczego „Kraina Rawki”?

- LEADER który ogniskuje wiele założeń nowego modelu, odpowiednio wdrażany zgodnie z siedmioma zasadami, może przyczynić się do prawdziwej zmiany - wzrost tożsamości i integracji lokalnej społeczności, większa aktywność zarówno na polu zawodowym jak i społecznym,
- Partnerstwa, które powstają dla realizacji LEADERA są jedną z form współzrządzenia.
- LEADER flagowym przykładem rozwoju wsi, jest programem egzogennym, ale realizowanym metodami endogennymi.

Krótką charakterystyka Krainy Rawki

- 6 gmin, powiat Rawski i Skierniewicki
- liczy 34.832 mieszkańców
- Saldo migracji na ten obszar nieznacznie korzystne
- Kapitał społeczny lokalny jak i obywatelski przyjmują wartości od -2.5 do -1 (skala od -2,5 do 2,5) – badania Starosty i Frykowskiego (2005)
- Dla rozwoju obszaru LGD kluczowe znaczenie mają dwie branże – **rolnictwo i turystyka.**
- Dominują gospodarstwa do 5ha.
- Dominują sady, następnie uprawy zbożowe
 - misją - LGD "Kraina Rawki" jest **Poprawa jakości życia z wykorzystaniem posiadanych zasobów poprzez rozwój przedsiębiorczości i kapitału ludzkiego.**

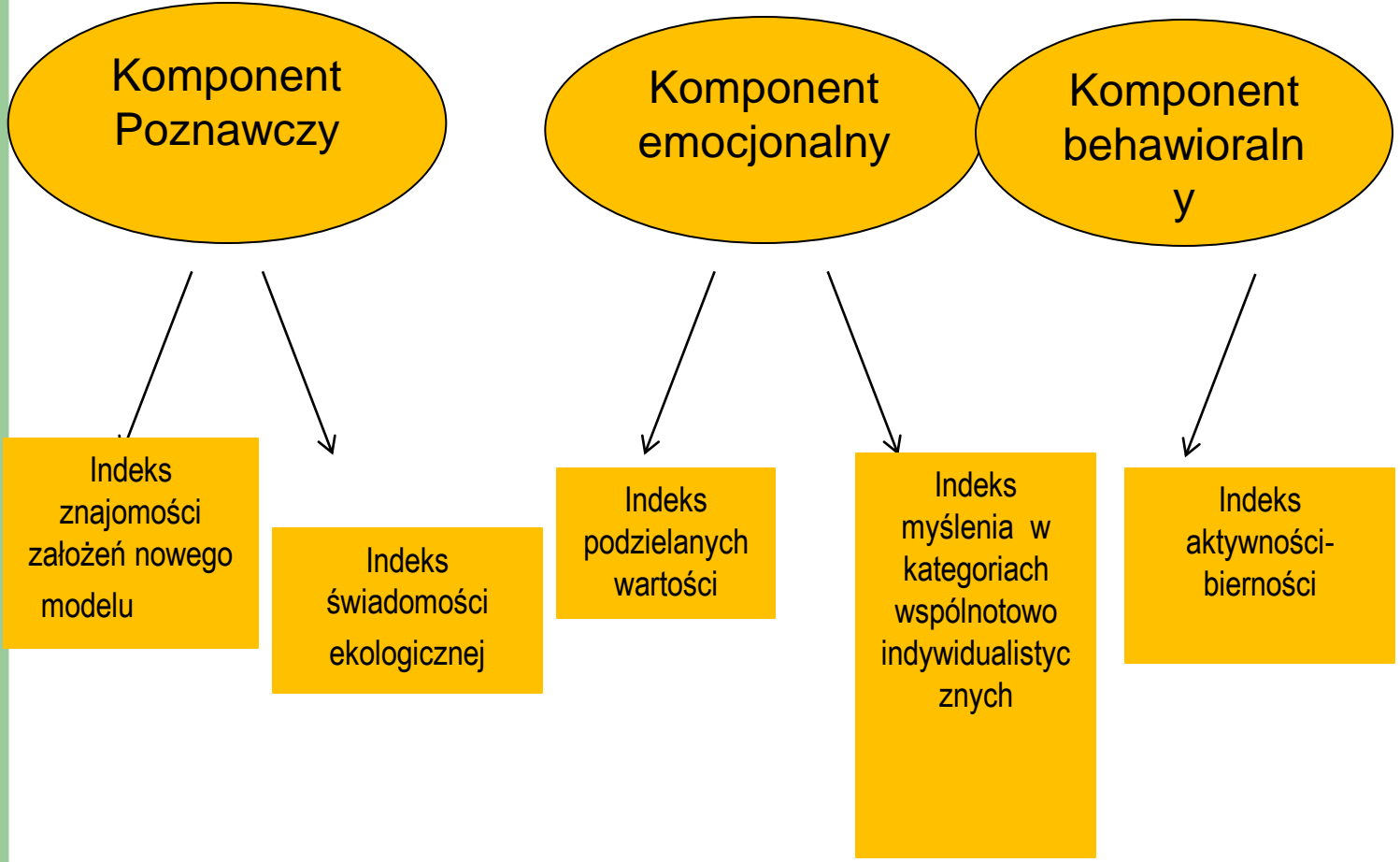
Źródła:

- Wywołane:
 - 6 wywiadów pogłębionych swobodnych z ekspertami
 - 15 wywiadów pogłębionych swobodnych z lokalnymi liderami,
 - 200 ankiet na próbie warstwowo – kwotowej, celowej dla populacji osób w wieku produkcyjnym, zamieszkujących obszar „Krainy Rawki”; 42 pytania+ rozbudowana metryczka.
 - Części: O rozwoju wiejskim, gospodarka, ekologia/środowisko, struktura społeczna wsi, polityka/współrzędzenie
- Zastane
 - Analiza dokumentów strategicznych: m.in....: LSR, ZSRROW
 - strony www gmin, projektu
 - Wyniki badań realizowanych przez LGD oraz w ramach projektu ALDETEC
 - Analizy sprawozdań finansowych i merytorycznych działań PP LEADER+ i IV osi LEADER
 - Dane statystyczne

Wybrane wyniki badań

- Skonstruowałam indeksy by w oparciu o nie zebrać razem dane uwzględniające różne wymiary zjawisk najważniejszych z punktu widzenia badanej problematyki
- Indeks, powstaje w oparciu o zsumowanie wartości przypisanych poszczególnym wynikom (Babbie 2004).
- 5 indeksów:
 - Indeks znajomości założeń nowego modelu (10 kategorii; średnia 5)
 - Indeks podzielanych wartości (11 kategorii, średnia 6)
 - Indeks myślenia w kategoriach wspólnotowych – indywidualistycznych (10 kategorii, średnia 3)
 - indeks aktywności-bierności (11 kategorii, średnia 3)
 - Indeks świadomości ekologicznej. (5 kategorii, średnia 2)

Relacja postawy - indeksy

ZAŁOŻENIA A RZECZYWISTOŚĆ - LEADER JAKO PRZYKŁAD NARZĘDZIA ROZWOJU

- analiza percepcji, narzędzi poprzez które wdrażany jest rozwój wiejski
- pytanie o skuteczność działań rozwojowych, o zrozumienie przez tworców owe narzędzia lokalnych potrzeb, z drugiej strony zainteresowanie ze strony mieszkańców wiejskich takimi działaniami.
- gdzie spotykają się potrzeby i gotowość lokalnych społeczności do zmiany oraz zamysł polityków, specjalistów rozwoju wiejskiego

ZAŁOŻENIA A RZECZYWISTOŚĆ - LEADER JAKO PRZYKŁAD NARZĘDZIA ROZWOJU – WSKAŹNIKI

- **Lokalny charakter działań.** Na ile strategia pisana przez LGD przypomina tą samorządową. Czy obszar partnerstwa jest rzeczywiście spójny, czy też podstawową motywacją połączenia tych gmin były względy finansowe?
- **Oddolny charakter działań.** Kto w rzeczywistości podejmuje te decyzje, czy proces decyzyjny zdominowany jest przez ludzi związanych z samorządem?
- **Działanie w formie partnerstwa.** Czy głos wszystkich podmiotów reprezentujących różne sektory jest równoważny?
- **Innowacyjność.** Czy działania, projekty inicjowane w ramach programu są rzeczywiście innowacyjne?
- **Zintegrowany sposób myślenia i działania.** Czy podmioty działające w ramach partnerstwa są zintegrowane? Czy współpraca między nimi partnerska i czy istnieje gotowość współpracy z instytucjami i jednostkami nie wchodzącymi w skład LGD?
- Rodzaj pomocy o którą ubiegają się beneficjenci w ramach Małych Grantów.

WNIOSKI

- mieszkańcy orientują się w pewnych trendach i założeniach,
- połowa wartości, których podzielenie uważa się za warunek wdrożenia nowego modelu, jest podzielana przez respondentów,
- badanym jest bliższe myślenie w kategoriach indywidualistycznych niż wspólnotowych,
- badanej populacji bliższa jest strategia pasywna, oczekiwania na wsparcie z zewnątrz,
- zmienna niezależną, która ma największy wpływ na prezentowane postawy jest wykształcenie.
- Dotychczasowy sposób wydatkowania funduszy w ramach „Małych Grantów” wskazuje, na niezrozumienie lub wypaczenie założeń podejścia typu LEADER